

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

לפני כבוד השופטת, סגנית הנשיאה אפרת בוסני

התובע: גלעד אך
ע"י ב"כ עוה"ד רוך לוינטל

נגד

הנתבעים: 1. יותם ברגר
2. הוצאת עתון הארץ בע"מ
ע"י ב"כ עוה"ד שירה בריק-חיימוביץ'

פסק דין

עסקינן בתביעה בגין פרסום לשון הרע, בהתאם לחוק אסור לשון הרע, תשכ"ה-1965 (להלן: "החוק") בגדרה מבקש התובע לחייב את הנתבעים בתשלום הפיצוי הסטטוטורי הקבוע בחוק בסך 150,000 ₪ בטענה לשני פרסומים המהווים לשון הרע.

הרקע והפרסום

1. התובע (להלן: "אך") תושב הישוב עלי שביהודה ושומרון, מייסד ומנהל עמותת "עד כאן - צעירים למען ישראל" - עמותה, שעל פי תצהירו של אך פועלת לחשיפת אירגוני שמאל בקלונם.
2. הנתבע 1 (להלן: "ברגר") הוא מי שימש במועדים הרלוונטיים כתב עיתון "הארץ" בשטחי יהודה ושומרון. הנתבעת 2, היא המוציאה לאור של העיתון.
3. על ביתו של אך ביישוב עלי נרשם בשנת 2010 משכון לטובת ההסתדרות הציונית העולמית וכן משכון לטובת בנק מזרחי טפחות בע"מ, בהפרש של דקה. ההסתדרות הציונית העולמית רשומה כ"נושה" של אך ואשתו על הבית, וצוין כי קיים הסכם המשכון בין הצדדים עם קביעה לגבי משכון נוסף.
4. החטיבה להתיישבות בהסתדרות הציונית העולמית (להלן: "החטיבה להתיישבות" או "החטיבה") מתוקצבת מכספי ציבור, ומשמשת כזרוע ביצועית של ההסתדרות הציונית העולמית להתיישבות ובכלל זה באזור יהודה ושומרון.
5. ביום 3.2.2019 התפרסמה בעיתון "הארץ" במדור המדיני - בטחוני של העיתון, הכתבה נושא ההתדיינות. בכותרת הכתבה נכתב "החטיבה להתיישבות העניקה משכנתא מכספי ציבור לבניית בית בלתי חוקי בהתנחלות עלי" לצד צילום ביתו של אך ביישוב.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

בגוף הכתבה נכתב "החטיבה להתיישבות העניקה משכנתא מכספי ציבור לבניית בית בלתי חוקי בהתנחלות עלי. הבית שייך לגלעד אך, העומד בראש ארגון "עד כאן", שפעילותו המרכזית היא "השתלת" פעילים סמויים בארגוני שמאל ותיעוד פעילותם מבפנים.

עלי בנויה כולה ללא תוכנית בניין עיר (תב"ע), ולפיכך כולה בלתי חוקית ולבתיים בה אין היתר או אישור רשמי. תוכנית להסדרתה בדיעבד תקועה בצנרת הבירוקרטית של המנהל האזרחי זה שנים. חלק מהבתיים בה בנויים גם מחוץ לאדמות המדינה, אף שביתו של אך ממוקם בתוך שטח "הקו הכחול" אדמה השייכת למדינה.

עיון במסמכי רשם המשכונות מגלה כי בשנת 2010, העניקה החטיבה להתיישבות, אגף של ההסתדרות הציונית העולמית, הלוואה לאך ולאשתו עבור הבית, הבנוי על מגרש 371 בעלי, אף שלא ניתן לתת משכנתאות לבתיים לא חוקיים ללא היתרים".

עוד צוין בכתבה כי החטיבה להתיישבות, שהיא גוף הכפוף להסתדרות הציונית העולמית אך ממומן מכספי הציבור, סייעה במשך 20 שנה למימון מאחזים לא חוקיים בגדה המערבית וכן נתנה הלוואות למתנחלים מכספי ציבור כנגד משכון מגרשים פיקטיביים (שמו של הישוב עלי לא נזכר בין ישובים אלה).

בכתבה נכתב עוד ש"מארגון כרם נבות, שמצא את המשכנתא ברישומי רשם המשכונות, נמסר כי "כידוע גלעד אך פועל נמרצות לקידום אכיפת חוק ושקיפות, ולפיכך אנו בטוחים שהוא ישמח לדעת שבהתנחלות עלי שבה הוא גר, החטיבה להתיישבות מעניקה משכנתאות לשם קניית בתיים שנבנו בניגוד לחוק. אנו משוכנעים שאך וארגונו 'עד כאן' יפעלו בנחרצות למיגור התופעה הקשה, כפי שעשו במקרים שונים בעבר שבהם היה חשד להפרת החוק".

"מארגון "עד כאן" נמסר בתגובה: "לא היו דברים מעולם, מדובר בעוד ספין שהוא חלק מהרדיפה של עיתון הארץ אחר גלעד אך ממניעים אידיאולוגיים".
מהחטיבה להתיישבות לא נמסרה תגובה".

תמצית הטענות

6. אך טוען בכתב התביעה כי הכתבה העוסקת בביתו הפרטי מציגה אותו כמי שהחטיבה להתיישבות העניקה לו משכנתא מכספי ציבור לצורך בניית בית לא חוקי, הגם שביתו נבנה בדיוק כמו כל יתר תושבי הישוב והוא מעולם לא קיבל משכנתא או תשלום או סיוע כספי כלשהו מהחטיבה להתיישבות שקרית ומהווה פרסום לשון הרע.

הפרסום מציג אותו באור שלילי, כמי שיש יחסי שחיתות בינו לבין החטיבה להתיישבות, ויסודו בניסיון מצד הנתבעים לפגוע בו ממניעים אידיאולוגיים פוליטיים על רקע היותו מנהל עמותת "עד כאן" הפועלת לחשיפת ארגוני השמאל בקלונם וכחלק מהבמה שהעיתון נותן לפרסומים משמיצים בעניין העמותה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

7. בכתב התביעה טוען אך כי החטיבה להתיישבות, המנהלת את השימוש במקרקעין ביהודה ושומרון (להלן: "האזור") ובישוב עלי בכלל זה, העניקה היתר "בר רשות" לכל 1,000 המשפחות המתגוררות בישוב ולכולם מעמד זהה לשלו. כלל הבתים אינם בעלי היתר ואינם "חוקיים" יותר ממנו, ואין "ניוז" ואין ועילה לכתבה באופן המחריג אותו מהאחרים. את המשכנתא עבור ביתו הוא ביקש וקיבל מבנק מזרחי - טפחות, ללא כל קשר לחטיבה להתיישבות שלא העניקה לו משכנתא ואף לא שקל אחד מכספי ציבור. כל שנעשה הוא רישום סטנדרטי ברשם המשכונות של אישור "בר רשות" מהחטיבה להתיישבות לצורך קבלת משכנתא מהבנק, בדומה לבתים אחרים.

בתצהיר העדות מחדד אך וטוען שלצורך קבלת הלוואת משכנתא מבנק ישראלי עבור ביתו, נדרשה התחייבות של החטיבה לרישום משכנתא ועל כן החטיבה מופיעה כ"נושה" ברישומי רשם המשכונות כמו לגבי אלפי מבנים למגורים באזור.

8. לטענת אך מדובר בשני פרסומים, בעיתון ובאתר האינטרנט של העיתון וכן בפרסום בכוונה לפגוע וכי לנתבעים לא עומדת הגנת אמת הפרסום וכן הגנת תום הלב לאור סעיף 17א' לחוק - לאחר שלמרות שביום 12.2.2019 נשלח מכתב התראה למערכת העיתון ובקשה לתיקון הכתבה, הכתבה לא הוסרה ולא תוקנה ונעשה בה שימוש להשחרתו להשחרת העמותה בניהולו.

9. **הנתבעים** דוחים את טענות התובע וטוענים שלא מדובר בפרסום לשון הרע. הקורא הסביר לא ימצא בכתבה את הפרשנות הסובייקטיבית של אך כאילו נטען ליחסי שחיתות בינו לבין החטיבה להתיישבות או שהוא קיבל סיוע כספי מהחטיבה להתיישבות. הכתבה אינה מייחסת לאך פריעת חוק מיוחדת לעומת מתיישבים אחרים, ודווח בה אודות הסטטוס התכנוני של היישוב עלי כולו.

לחלופין נטען שמדובר בפרסום מותר בהתאם לסעיף 13 לחוק, ולחלופי חילופין להגנת אמת בפרסום ולהגנת תום הלב. עוד נטען כי לאך לא נגרם נזק וכי הוא אינו זכאי לפיצוי.

10. הנתבעים דוחים את הטענה לרדיפה אישית של התובע על רקע פוליטי ולפרסום בכוונה לפגוע, וטוענים כי הכתבה היא חלק מסדרת כתבות שפורסמו על ידם משנת 2017 בעניין החטיבה להתיישבות, על רקע הענקת הלוואות מכספי ציבור לצורך הקמה ופיתוח של מאחזים, חוות חקלאיות וכרמים בלתי חוקיים. במסגרת סיקור פעילות החטיבה להתיישבות הגיע לברגר מידע אודות משכון שנרשם ברשם המשכונות בישראל על ביתו של אך לטובת החטיבה להתיישבות הרשומה כ"נושה" שלו, ושעל הנכס בפער של דקה נרשם משכון נוסף לטובת בנק מזרחי טפחות. אך הוא מייסד עמותה ששמה לה למטרה לחשוף פעילויות של ארגונים אחרים הפועלים ביהודה ושומרון ואישיות ציבורית פוליטית מוכרת, המרבה להופיע באינטרסים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

תקשורתיים והפרסום בכתבה כי החטיבה להתיישבות, כשכספיה הם כספי ציבור, העניקה משכנתא לבניית בית בהתנחלות עלי שנבנה ללא היתר, הוא פרסום מותר ומוגן ופרסום אמת.

הכתבה, טוענים הנתבעים, נסמכה על מאגרי מידע רשמיים של רשם המשכונות, על מידע גלוי וסמוי שקיבלו ובדקו. נערכה בדיקה ביחס לתושבים נוספים ביישוב עלי ולבית נוסף של אך בעלי ונמצאו שלא נרשמה על ביתם משכנתא לטובת החטיבה להתיישבות, גם במקרים בהם נרשמה משכנתא לטובת גורם מממן אחר.

11. הנתבעים פנו לקבלת תגובת אך לפני הפרסום, ותגובת דוברו הובאה בכתבה כלשונה. החטיבה להתיישבות אליה נעשתה פנייה קודם לפרסום, לא הגיבה. לגבי מכתב ההתראה של אך נטען כי הטענות במכתב נבדקו, ונמצא שהפרסום שנבחן שנית מבוסס ואין מקום לתיקון.

12. עוד נטען שמדובר בהבעת דעה וביקורת המופנית לחטיבה להתיישבות, כשההתייחסות לאך נעשתה במונחים פאסיביים בלבד והוא מוצג כמי שלא היה מודע לאופן בו הוענקה המשכנתא. אין לשון הרע כלפי אך והתביעה היא תביעת ארגון "עד כאן", כתגמול על ידיעות אחרות בעיתון שעסקו בארגון.

13. התובע הגיש תצהיר עדות מטעמו וחוות דעת מומחה של עו"ד דורון ניר צבי בעניין סטטוס הקרקעות ביהודה ושומרון, ותפקידה של החטיבה להתיישבות בהקצאת קרקעות וכאשר מתבקשת הלוואת משכנתא מבנק. מטעם הנתבעים הוגש תצהיר עדות של ברגר וחוות דעת מומחה של עו"ד שלומי זכריה בעניין הליכי התכנון והבנייה באזור, סטטוס הבנייה ומעורבות החטיבה להתיישבות במתן מענקים הלוואות והתחייבויות. הנתבעים זימנו לעדות את נציג בנק מזרחי טפחות ולצורך המצאת מסמכים. המסמכים שהציג הבנק סומנו, בהסכמה בדיון, כמוצגים.

המצהירים, המומחים ונציג הבנק נחקרו והצדדים הגישו סיכומים בכתב.

דיון והכרעה

14. בפסק הדין המנחה שניתן בע"א 751/10 פלוני נ' ד"ר אילנה דיין-אורבך (פורסם בנבו, 8.2.2012) (להלן: "עניין אילנה דיין") הותווה תרשים זרימה לבחינת תביעה המוגשת מכוח חוק איסור לשון הרע. בשלב הראשון; נבחנת השאלה אם הביטוי מהווה לשון הרע על פי אחת מארבע החלופות בהגדרה שבסעיף 1 לחוק והאם מתקיים יסוד הפרסום כמשמעותו בסעיף 2 לחוק. אם התשובה חיובית עוברים לשלב הבא, ובוחנים אם הביטוי נהנה מאחת החסינויות המוחלטות הקבועות בסעיף 13. במידה ולא, ממשיכים לבחון את ההגנות שבסעיף 14 וסעיף 15 במשולב עם חזקות תום הלב בסעיף 16. אם הפרסום אינו נהנה מהגנות החוק, עוברים לבחינת הסעד.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

האם מדובר בלשון הרע

15. פרסום מהווה לשון הרע כמשמעותו בחוק איסור לשון הרע אם הוא נכנס לגדר אמות סעיף 1 לחוק הקובע כדלקמן:

1. לשון הרע היא דבר שפרסומו עלול -

- (1) להשפיל אדם בעיני הבריות או לעשותו מטרה לשנאה, לבוז או ללעג מצדם;
- (2) לבזות אדם בשל מעשים, התנהגות או תכונות המיוחסים לו;
- (3) לפגוע באדם במשרתו, אם במשרה ציבורית ואם במשרה אחרת, בעסקו, במשלח ידו או מקצועו;
- (4) לבזות אדם בשל גזעו, בשל מוצאו, דתו, מקום מגוריו, גילו, מינו, נטייתו המינית או מוגבלותו;

16. במוקד התביעה כותרת הכתבה "החטיבה להתיישבות העניקה משכנתא מכספי ציבור לבניית בית בלתי חוקי בהתנחלות עלי" לצד תמונת ביתו של אך וכיתוב מתחת לכותרת כי הבית שייך לאך, והדיווח בגוף הכתבה "החטיבה להתיישבות העניקה משכנתא מכספי ציבור לבניית בית בלתי חוקי בהתנחלות עלי. הבית שייך לגלעד אך, העומד הראש ארגון "עד כאן"...". וכן "עיון במסמכי רשם המשכונות מגלה כי בשנת 2010, העניקה החטיבה להתיישבות, אגף של ההסתדרות הציונית העולמית, הלוואה לאך ולאשתו עבור הבית, הבנוי על מגרש 371 בעלי, אף שלא ניתן לתת משכנתאות לבתים לא חוקיים ללא היתרים".

לגבי הפרסום אין מחלוקת. המחלוקת היא בשאלה האם מדובר בפרסום לשון הרע לאור טענת הנתבעים שלא מדובר בלשון הרע כלפי אך, אלא בכתבה שעסקה בעיקרה בביקורת על התנהלות החטיבה להתיישבות כמי שהעניקה את המשכנתא, כאשר אך מוצג כפאסיבי ואף כמי שלא היה מודע למשכנתא והקורא הסביר לא ימצא בכתבה את הפרשנות הסובייקטיבית לה טוען אך בדבר טענה ליחסי שחיתות בינו לבין החטיבה להתיישבות או שהוזרם לו כסף מהחטיבה להתיישבות - ולביתו של אך לא מיוחסת אי חוקיות מיוחדת לעומת אחרים בישוב.

17. השאלה האם מדובר בפרסום המהווה לשון הרע הוא מבחן אובייקטיבי, ולא סובייקטיבי של תחושות התובע ופרשנותו. בבחינת השאלה האם מדובר בפרסום לשון הרע על בית המשפט לבחון איזו משמעות היה האדם הסביר מייחס לפרסום תוך בחינת הפרסום בכללותו ומשמעות הפרסום, ולא רק בהסתמך על המילים המדויקות בהן נעשה שימוש אלא גם על האמור "בין שורותיו" של הפרסום והנסיבות החיצוניות הסובבות את הפרסום וכן תוך עריכת איזון בהתאם לתכלית החוק (ראו: "עניין אילנה דין"; רע"א 10520/03 בן גביר נ' דנקנר (פורסם בנבו, 12.11.2006) פס' 24 (להלן: "עניין בן גביר").

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

בעניין רע"א 2572/04 רפאל פריג' נ' 'כל הזמן' (פורסם בנבו, 16.6.2008) פס' 22 (להלן: "עניין פריג") נקבעו הדברים הבאים:

"כידוע, הקביעה כי פרסום מהווה הוצאת לשון הרע אינה נלמדת אך מן המילים הפוגעניות כעומדות לעצמן, בפני עצמן. היא נלמדת בראש ובראשונה ממכלול הנסיבות שסבבו את הפרסום. לא המילים לעצמן יוצרות את לשון הרע אלא הקונטקסט והנסיבות, המעניקים למסכת העובדות את עוצמתה, את צבעיה, את טעמה וריחה".

18. בהקשר לשאלה האם הפרסום מהווה לשון הרע, לא נדרש להביא ראיות בדבר המשמעות שקוראים מסוימים ייחסו לפרסום (ראו; ע"א 334/89 מיכאל נ' אלמוג, פ"ד מו(5) 555 (1992)). אין גם חשיבות לשאלה האם הייתה למפרסם כוונה לפגוע אם לאו, ואין הכרח כי נפגע יושפל או יבוזה בפועל. די בכך שהפרסום היה עלול להביא לתוצאה שכזו (ראו; השופטת א' פרוקציה "עניין בן גביר"; רע"א 9647/17 בהט נ' דגן (פורסם בנבו, 31.12.2017)).

האדם הסביר שעל יסוד הבנתו תיבחן משמעות הפרסום כפי שנקבע בעניין ע"א (מחוזי-ת"א) 8173-11-22 וסר נ' עובדיה (פורסם בנבו, 9.2.2023) (בר"ע על פסק הדין רע"א 2920/23 נדחתה בלא תגובה). הוא "האדם ברחוב", או "האדם הרגיל", ש"איננו המשכיל ביותר או האיש הירוד ביותר מבחינת התפתחותו". אין חשיבות לדרך בה הובן הפרסום על ידי הנפגע, וגם לא לדרך שבה הובן הפרסום בפועל על ידי מי שנחשפו לפרסום - ואין להידרש לפרשנות הסובייקטיבית של אך את הפרסום, ולתגובות שצריך כאינדיקציה למשמעות הפרסום.

19. בענייננו; במבחן האדם והקורא הסביר ותוך בחינת המילים בהן נעשה שימוש בכתבה והאמור בכתבה בכללותה ואף בהינתן הגישה הפרשנית שהובעה בעניין ע"א 1104/00 דוד אפל נ' אילה חסון, פ"ד נו(2) 607 (2002) (להלן: "עניין אפלי") בדבר העדפת הפרשנות המתיישבת עם עקרון חופש הביטוי ביחס לאנשי ציבור, מדובר בפרסום המהווה לשון הרע במובנו של החוק כלפי אך.

לצד ביקורת בגוף הכתבה על התנהלות החטיבה להתיישבות ה"מזרימה" כספים ומעניקה הלוואות מכספי ציבור לצורך הקמת מאחזים והתנחלויות בניגוד לחוק, אך מצוין בכתבה כמי שהחטיבה להתיישבות העניקה לו משכנתא מכספי ציבור לצורך בניית ביתו הלא חוקי והלוואה עבור הבית הלא חוקי הגם שלא ניתן לתת משכנתאות לבתים לא חוקיים וללא היתר. קורא הסביר יסיק מהכתבה שאך בנה בית לא חוקי ושהוא קיבל מהחטיבה להתיישבות משכנתא מכספי ציבור והלוואה עבור ביתו שאינו חוקי שלא ניתן לתת - ובכך להציג אך באור שלילי ולהפוך אותו מטרה להשפלה ולבוז.

20. אמנם בכתבה לא נאמר במפורש שאך קיבל כספי ציבור לצורך ביתו הבלתי חוקי (או כלשון אך בסכומים ש"הוזרמו" לו כספי ציבור) ובשולי הכתבה אף הובאה תגובת ארגון "כרם נבות"

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

(שמצא את רישום המשכנתא ברשם המשכונות) המציגה את אך כמי שפועל נמרצות לקידום אכיפת החוק ולשקיפות וכמי שלבטח יפעל בנחרצות למיגור התופעה. אולם גם למקרא תגובה זו, מדובר בפרסום שלילי כלפי אך המהווה לשון הרע.

תגובת ארגון "כרם נבות" מובאת בסוף הכתבה, בעוד שבכותרת הכתבה ובראשית הכתבה מדווח שהחטיבה להתיישבות העניקה לאך משכנתא מכספי ציבור לבניית ביתו הלא חוקי וכן נתנה לו ולרעייתו הלוואה עבור הבית. הרושם הנוצר אצל האדם הסביר הוא שאך קיבל מימון מכספי ציבור, כספו שלו, עבור ביתו הלא חוקי הבנוי ללא היתר הגם שלא ניתן לתת משכנתא ושמדובר בהתנהלות לא תקינה. חיזוק לכך יש בביקורת בהמשך הכתבה על התנהלות החטיבה להתיישבות במימון מאחזים לא חוקיים, והצגת העניין בתגובת "ארגון כרם נבות" כתופעה שלילית שיש למגרה כבמקרים בהם היה חשד להפרת החוק.

21. הדיווח בכתבה שביתו של אך נבנה באופן לא חוקי, אינו מציג את אך כמי שאי חוקיותו גדולה יותר משל תושבים אחרים ביישוב כטענתו. בכתבה צוין במפורש כי עלי כולה בנויה ללא תכנית בניין עיר (תב"ע) וכולה בלתי חוקית ולבתים בה אין היתר. העובדה שיש בתים נוספים באותו סטטוס, אין בה לומר שאין בדיווח על כך "ניוז" כטענת אך.

האם מדובר בפרסום מוגן?

22. סעיף 13 לחוק איסור לשון הרע מקנה חסינות מוחלטת לפרסום העתק או תמצית נכונה והוגנת ממרשם המתנהל על פי חיקוק וכן לפרסום נכון והוגן - מלא חלקי או תמציתי - של פרסום כאמור (סעיף 13(10) ו-13(11)). ההגנה היא מוחלטת, באופן שלא נדרש שהפרסום יהיה מותנה באמיתות הדברים או בתום ליבו של המפרסם (ראו; רע"א 1104/07 עו"ד פואד חיר נ' עו"ד גיל, פ"ד סג(2) 511 (2009); ע"א 7517/17 גואטה נ' מיטלפונקט (פורסם בנבו, 1.11.2018)).

בהקשר זה אין דרישה שהפרסום יהיה מלא לחלוטין, במובן זה שיציג את כל הפרטים. דיווח תמציתי תוך השמטה של פרט לוואי לא תגרור מסקנה כי הדיווח אינו נכון והוגן (ראו; רע"א 3614/97 אבי-יצחק נ' חברת החדשות הישראלית, פ"ד נג(1) 26, 66-67 (1998)).

23. מרשם רשם המשכונות, הוא מרשם המתנהל על פי חיקוק. פרסום ידיעה על קיומה של משכנתא הרשומה לטובת החטיבה להתיישבות על ביתו של אך, כפי שמעלה נסח העיון ברשם המשכונות, הוא פרסום מוגן. עם זאת, הידיעה כי המשכנתא הוענקה לאך מכספי ציבור ולבניית בית לא חוקי וכי החטיבה נתנה הלוואה עבור הנכס אף שלא ניתן לתת משכנתאות לבתים לא חוקיים וללא היתר, אינו פרסום נכון והוגן של נתוני העיון במרשם רשם המשכונות - ואין לראות בו פרסום מוגן.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

הגנת אמת הפרסום

24. סעיף 14 לחוק איסור לשון הרע קובע: "במשפט פלילי או אזרחי בשל לשון הרע תהא זאת הגנה טובה שהדבר שפורסם היה אמת והיה בפרסום ענין ציבורי; הגנה זו לא תישלל בשל כך בלבד שלא הוכחה אמיתותו של פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש". לצורך הגנת הסעיף נדרשים שני יסודות: האחד; שהפרסום היה אמת. השני; שהיה בפרסום עניין ציבורי. הנטל על הטוען זאת מוטל על הנתבע (ראו; "עניין אילנה דיין").

25. לגבי העניין הציבורי בפרסום, לא יכול להיות חולק. עניין ציבורי יש בשני היבטים. החטיבה להתיישבות ממומנת מכספי ציבור ואמונה על הקצאת קרקעות באזור. אך הוא מייסד ומנהל עמותת "עד כאן" שהנה ארגון פוליטי, ויש לראות בו אדם ציבורי. בהתאם לפרסומים שצורפו לתצהירו של ברגר, הזירה התקשורתית אינה זרה לאך המופיע באייטמים תקשורתיים ברדיו, בטלוויזיה ובכנסים.

26. הוכחת אמיתות הפרסום, מוטלת על הנתבעים. עניינה; התאמה בין תוכנו של הפרסום למציאות העובדתית האובייקטיבית, תוך שאין דרישה לזהות מוחלטת בין מצב הדברים בפועל לבין תוכן הפרסום. די בכך שהפרסום משקף את עיקרי הדברים שאירעו במציאות, או שהפרסום היה אמת לפי משמעותם הכללית של הדברים. על הפרסום לשקף אמת 'שלמה' באופן שלא ייעדרו ממנו פרטים המשנים את הרושם הכללי המתקבל מהפרסום, ולא לכלול פרטים משמעותיים שאינם נכונים. (ראו; ע"א 10281/03 אריה קורן נ' עמינדב ארגוב (פורסם בנבו, 12.12.2006); דנ"א 2121/12 פלוני נ' דיין אורבך, פ"ד סז(1) 667 (2014) (להלן: "דני"א דיין").

בחינת אמיתות הפרסום מצריכה בירור עובדתי לא רק על פי החומר שעמד בפני המפרסם עובר לפרסום, אלא גם לאחריו ולא ברור על מה לו ילך אך בסיכומיו על הידרשות הנתבעים למסמכים ולעדויות בעניין. כבר נפסק ש"בית המשפט אינו יכול לעצום עיניו ולהתעלם מראיות שיש בהן ללמד על אמיתות הפרסום, אך מן הטעם שהן נתגלו או באו לעולם לאחר שנעשה הפרסום. הגנת אמת הפרסום, כשמה כן היא, מתעניינת באמיתות הפרסום. ההכרעה האם מה שפורסם אמת הוא אם לא איננה תלויה בשאלה מתי נודעה האמת. די בכך שזו האמת". (ראו; דנ"א דיין, פס' 31).

27. בענייננו; הפרסום בכתבה שביתו של אך בעלי אינו חוקי וללא היתר, הוא אמת. אך, כפי שפרטתי קודם, לא הוצג בכתבה כמי שאי חוקיות ביתו גדולה משל תושבים אחרים ביישוב. בכתבה צוין כי עלי כולה בנויה ללא תוכנית בניין עיר (תב"ע), וכולה בלתי חוקית ולבתים בה אין היתר. לזכותו של אך אף צוין בכתבה שבניגוד לבתים אחרים בעלי שאינן אדמות מדינה, ביתו הוא בתוך "הקו הכחול".

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

טענת אך כי הוא לא בנה את הבית, אינה בהלימה להסכם מיום 22.6.2010 בינו לבין חברת "בר אמנה" (נ/5) ולעדויות של המומחה מטעמו עו"ד ניר צבי כי ההסכם עם בר אמנה הוא הסכם שירותי בנייה.

28. מומחה הנתבעים, עו"ד זכריה הבהיר בחוות דעתו, לאחר סקירה מפורטת של המצב התכנוני באזור, שתוכנית המתאר (התב"ע) בעלי נכנסה לתוקף רק בסוף חודש מרץ 2020 וכי במועד פרסום הכתבה בשנת 2019 וכן כאשר אך רכש בשנת 2010 את הזכויות, לא היה היתר לבניית הבית והבנייה לא הייתה חוקית. חוות דעתו לא נסתרה. אך עצמו אישר בדיון מיום 28.2.2022 שרק שנתיים לפני הדיון (קרי; בשנת 2020) היה תב"ע, ובלי תב"ע אין היתר (עמ' 5 שו' 6-8).

29. למרות זאת והגם שהוצע לאך בתחילת ההליך לוותר על התביעה בגין פרסום זה, אך עמד על התביעה בעניין ואף ההין וטען בתצהיר עדותו שבשנת 2009 התקבל היתר לבניית ביתו המוכיח שהבנייה לא הייתה "לא חוקית" אותו צירף כנספח 6 לתצהירו. זאת, הגם שלא מדובר בהיתר תקף כדין.

נספח 6 לתצהיר אך, אותו מתיימר אך להציג בתצהירו כהיתר הבנייה משנת 2009, אינו היתר תקף. המסמך, על פי כותרתו הוא "היתר עקרוני" וצוין בו במפורש שהוא כפוף לאישור התב"ע וייכנס לתוקף רק עם מתן תוקף לתכנית המתאר מספר 237/1. תכנית המתאר, כפי שהבהיר עו"ד זכריה בחוות דעתו, נכנסה לתוקף רק בשנת 2020 ולא הייתה התוכנית (תכנית 237/1) שתוקפו של ההיתר העקרוני הותנה בקבלתה.

30. אך אינו מסתמך בסיכומים על חוות דעתו של עו"ד ניר-צבי. טוב שכך. הטעמים לכך פורטו בסיכומי הנתבעים. כך גם ניתן להתרשם מחקירתו הנגדית של עו"ד ניר צבי.

31. עמידתו של אך על התביעה בעניין הפרסום שביתו אינו חוקי וללא היתר, הצריכה את הנתבעים לניהול הגנה בשאלה זו ולהגיש חוות דעת מומחה מטעמם. כל זאת כאשר אך בחקירתו חזר ואישר כי את התביעה הגיש אך בגין הידיעה שהוא קיבל כספי ציבור (עמ' 57 שו' 27 ועמק 58 שו' 15-16). התנהלות זו של אך תילקח בחשבון בשאלת ההוצאות.

32. בכל הנוגע לידיעה שהחטיבה להתיישבות העניקה לאך משכנתא מכספי ציבור לבניית ביתו של אך וכי בשנת 2010 היא העניקה הלוואה לאך ולאשתו עבור הבית, פרסום זה אינו חוסה תחת הגנת אמת הפרסום שבסעיף 14 לחוק. הידיעה שהחטיבה להתיישבות העניקה משכנתא לאך, לעומת זאת, חוסה תחת הגנת סעיף 14 לחוק, גם אם נעשה שימוש במונח "משכנתא" ולא "משכון". בפרסום כי החטיבה להתיישבות "העניקה" משכנתא, במקום פרסום שלטובת החטיבה נרשמה משכנתא, יש לראות פרט לוואי שאין בו פגיעה של ממש והקורא הסביר היה מגיע לאותה משמעות פרשנית.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

33. המסד הראייתי מעלה כי אך קיבל הלוואת משכנתא עבור הבית מבנק מזרחי טפחות, וכי רישום המשכון על ביתו לטובת ההסתדרות הציונית העולמית שהחטיבה להתיישבות חלק ממנה, לצד משכון שווה דרגה עם המשכון שנרשם דקה קודם על הנכס לטובת בנק מזרחי טפחות ("פרי פסוי") - נועד לאפשר לאך לקבל את ההלוואה מהבנק, ולהבטיח שהבנק יוכל להיפרע מהנכס אם ההלוואה לא תשולם.

34. הענקת החטיבה להתיישבות לאך כספים והלוואה עבור ביתו, כפי שפורסם בכתבה, לא הוכח. אמנם פרסום ידיעה אודות קיומו של משכנתא לטובת החטיבה להתיישבות על ביתו של ניתן לראות בה כמי שחוסה תחת הגנת אמת הפרסום, והמונח "משכנתא" יכול שיפורש בעיני האדם הסביר כמתן הלוואת משכנתא ולמעשה מימון ובהינתן שהחטיבה להתיישבות היא גוף הממומן מכספי ציבור. יתכן שהקורא אף היה מרחיק ומניח שאותה הלוואת משכנתא מומנה מכספי ציבור. אלא שהידיעה לא הסתפקה במתן דרור מחשבתני לקורא להניח הנחות. בכתבה דווח כעובדה על מתן משכנתא מכספי ציבור וכי על פי מסמכי רשם המשכונות החטיבה להתיישבות נתנה לאך הלוואה עבור ביתו, ובכך איבדו הנתבעת את הזכות לטעון להגנת אמת הפרסום.

35. סעיף 4 לחוק מקרקעין, התשכ"ט-1969 קובע "משכנתא היא מישכון של מקרקעין". בהתאם לסעיף 1(א) לחוק המשכון, התשכ"ז-1967: "משכון הוא שעבוד נכס כערובה לחיוב. הוא מזכה את הנושה להיפרע מן המשכון אם לא סולק החיוב". מהות "החיוב" שהמשכון הרשום לטובת ההסתדרות הציונית העולמית (שהחטיבה להתיישבות חלק ממנה) על ביתו של אך נועד להבטיח, ואשר לגביו צוינה ההסתדרות במרשם רשם המשכונות כ"נושה" שעל פי חוק המשכון תוקנה לו זכות למימוש הנכס, לא צוין ברישומי רשם המשכונות. הסכם המשכון שצוין במרשם רשם המשכונות לא הוצג על ידי מי מהצדדים. המלומד יהושע ויסמן בספרו "חוק המשכון" תשל"ה-1974 מבהיר כי הערובה לחיוב, אותה נועד המשכון לשרת, אינה מוגבלת רק לחיוב שתוכנו תשלום כסף, ועל כן המחוקק נקט בלשון "חיוב" ולא חוב (שם, עמ' 45).

לטענת ברגר בתצהירו כי החטיבה להתיישבות אישרה בפניו בכתבות קודמות שפרסם שהמגרש משמש כבטוחה להלוואה, לא הוצגו תימוכין.

36. למרות פניות הנתבעים, אך לא הציג את הסכם המשכון עם ההסתדרות הציונית העולמית המצוין בדו"ח רשם המשכונות וגם לא את ההסכם מיום 1.8.2010 בינו לבין החטיבה להתיישבות, שעל פי מסמך "התחייבות לרישום משכנתא והסכמה לזכויות פרי פסוי" של החטיבה לבנק (ת/9) הקנה לאך זכויות בר רשות בנכס. טענת אך שמדובר בהסכם ישן אותו לא מצא, מעוררת קושי. מדובר במסמכים מהותיים. אך ידע לאתר ולהציג את מסמך ההיתר העקרוני משנת 2010, את הסכם ההלוואה מהבנק מאותה שנה ומסמכים נוספים. ההסכם מיום 22.6.2010 בין אך לבין חברת "בר אמנה" (נ/5) כפי שהבהיר עד התביעה עו"ד ניר-צבי, אינו הסכם הקצאת הזכויות בנכס, אלא הסכם שירותי בנייה (עמ' 19 שו' 3). בהסכם עם חברת בר

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

אמנה צוין במפורש שאת הקרקע על התובע לרכוש מההסתדרות הציונית ובהסכם לא נמכרת הקרקע (הואיל שיש).

מחדל ראייתי זה של אך באי המצאת ההסכמים, אין בו לסייע לנתבעים שעליהם הוטל להוכיח את הגנות החוק. הנתבעים לא הביאו נציג מטעם החטיבה להתיישבות לעדות על מנת לשפוך אור והצגת המסמכים החסרים. אמנם אך הודיע ברשימת העדים מטעמו שבכוונתו להעיד עד מטעם החטיבה להתיישבות. ואולם, מעת שהתובע לא הביא עד זה, היה בידי הנתבעים לפנות ולבקש את זימונו כעד מטעמם ולקיים ישיבת הוכחות נוספת. הדבר לא נעשה.

37. לתצהיר אך צורף הסכם הלוואה עם בנק מזרחי טפחות משנת 2010, והוראה קבע לתשלום לבנק המלמדים כי אך קיבל הלוואה עבור ביתו מבנק מזרחי טפחות. במסמכים שהוצגו על ידי מר דרור פלדמן, מנהל מטה המשכנתאות בבנק מזרחי מזה עשרות שנים ומי ששימש בתפקיד זה בתקופה הרלוונטית, אין אינדיקציה לכך שאך קיבל מהחטיבה להתיישבות כספים או הלוואה.

במסמך של החטיבה להתיישבות מיום 2.8.2010 (6/נ) מאשרת החטיבה שאך ואשתו הם ברי רשות במגרש, כי הנכס משועבד לבנק "פרי פסו" בדרגה ראשונה עם "החובות להסתדרות הציונית העולמית" ומצוין כי **ההלוואות שניתנו לאך ואשתו הם בסך "0"**. במסמך מיום 24.6.2010 (7/נ) לבנק מאשרת החטיבה להתיישבות שאין חוב על הנכס. בטופס "התחייבות לווים" מאותו היום (8/נ) מתחייב אך לא לקבל "הלוואות נוספות" מהסוכנות היהודית או מההסתדרות הציונית. את מכתב החטיבה מיום 14.4.2021 נספח 10 לתצהיר אך לא ניתן לקבל כראייה לאמיתות תוכנו, משהמסמך לא הוגש באמצעות עורכו.

38. נציג הבנק מר פלדמן, הוא עד ניטרלי. עדותו הותירה רושם מקצועי, אמין ומהימן. מר פלדמן שפך אור על תהליך מתן הלוואות משכנתא באזור יהודה ושומרון על ידי הבנק ועל מעורבותה של החטיבה להתיישבות בתהליך. מר פלדמן הבהיר שהבנק אינו נותן הלוואות לנכס שאין לו היתר חוקי, וכאשר מתבקשת הלוואת משכנתא לנכס באזור הבנק מסתמך על נתונים שמוסרת החטיבה להתיישבות (לרבות לגבי ההיתר) ודורש מהחטיבה להתיישבות התחייבות לרישום משכנתא על הנכס להבטחת הלוואה - שמשמעותה שהחטיבה להתיישבות תאפשר לבנק לממש את הנכס אם הלוואה לא תיפרע. בלעדי התחייבות זו של החטיבה להתיישבות, חזר מר פלדמן והבהיר בעדותו, הבנק לא ייתן הלוואה.

39. עדותו של מר פלדמן בדבר הקשר ההדוק בין קבלת הלוואה מבנק לבין החטיבה להתיישבות, נתמכת במסמכים שהוצגו, וסותרת את טענת אך בכתב התביעה ובמכתב ההתראה ששלח לנתבעת לאחר פרסום הכתבה כי הלוואה ניתנה לו על ידי הבנק ללא כל קשר לחטיבה להתיישבות.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

40. כאשר מר פלדמן התבקש להסביר את ההיזרשות לרישום משכון לטובת החטיבה להתיישבות "פרי פסו" עם המשכון לטובת הבנק (כפי שנעשה לגבי ביתו של אך) הבהיר מר פלדמן שעל פי הפרקטיקה הנוהגת, הדבר נעשה במקרים בהם הלווה קיבל הלוואה מהחטיבה להתיישבות.

אפנה לעדותו:

**"כב' הש' בוסני: מאיזה נסיבות אתם עושים משכון שהוא פסו לחטיבה?
העד, מר פלדמן: בכל המקרים שהחטיבה מעמידה, שהנכס רשום בחטיבה
ויש אשראי נגדו.
כב' הש' בוסני: זאת אומרת, מקום בו הלווה שלך שהוא בר הרשות בקרקע?
העד, מר פלדמן: נטל או קיבל.
כב' הש' בוסני: נטל או קיבל הלוואה מהחטיבה, נרשם משכון פרי פסו אתם
והחטיבה?.
העד, מר פלדמן: נכון, נכון" (עמ' 69 שו' 26-32).**

41. למרות עדותו של מר פלדמן בדבר הפרקטיקה הנוהגת ולפיה רישום משכון לטובת החטיבה להתיישבות בדרגה שווה למשכון לטובת הבנק (כפי שנעשה ביחס לביתו של אך) מלמד על קבלת הלוואה מהחטיבה להתיישבות, הסביר מר פלדמן כאשר הוצגו לו שלבתיים אחרים בעלי ואף לבית נוסף של אך בעלי (נספחים 6,7 לתצהיר ברגר) נרשמו משכנתאות לטובת הבנק על הנכסים מבלי שנרשם משכון על הנכס לטובת החטיבה להתיישבות "אני יכול להניח פשיטה שבמקרה כזה לא הועמד אשראי על ידי החטיבה למשתכן" (עמ' 74 שו' 4-5).

מר פלדמן הוסיף ואישר בעדותו כי בהתאם מסמכים ולאור אישור החטיבה להתיישבות במסמך נ/6 כי ההלוואות שהסתדרות העולמית נתנה לאך ולאשתו הם בסכום "0" אין אינדיקציה לכך שהחטיבה העניקה לאך הלוואה או משכנתא מכספי ציבור.

**"ש. ... אתה בתיק הזה מצאת שהחטיבה להתיישבות העניקה משכנתא לגלעד
אך?
ת. לא. (עמ' 74 שו' 15-17)**

**ש. ... החטיבה להתיישבות העניקה הלוואה לאך ולאשתו עבור הבית מתוך
המסמכים אלה. זה נשמע לך נכון?
ת. על סמך המסמכים שראיתי אני אכן לא רואה הלוואה.**

**ש. במסמכים האלה האם אתה רואה שהם קיבלו כספי ציבור?
ת. מהמסמכים האלה אני לא יכול ללמוד את זה" (עמ' 75 שו' 12-15, 20-21)**

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

42. מומחה ההגנה עו"ד זכריה חיזק זאת כאשר אישר בחקירתו הנגדית "לא הוצגו בעיניי מסמכים שבהם עבר כסף מזומן מהחטיבה להתיישבות לגלעד אך" (עמ' 86 שו' 9-10) וכן "אני השבתי לשאלה ואני אמרתי, אני לא ראיתי העברה כספית מהחטיבה להתיישבות לגלעד אך" (עמ' 90 שו' 19-20).

43. חקירתו הנגדית של ברגר סתמה את הגולל על הטענה שהידיעה שהחטיבה להתיישבות העניקה לאך הלוואה ומשכנתא מכספי ציבור עבור ביתו, היא אמת. ברגר הבהיר בעדותו כי "האמת" כפי שנלמדה מהמסמכים שהוצגו בהליך היא שהחטיבה להתיישבות העניקה לאך "שווה כסף" על ידי מתן קרקע "חינם", ולא כסף.

ברגר העיד "אני חושב שמה שגילינו היום זה שהחטיבה להתיישבות העניקה מתנה בשווי 75,000 שקלים" (עמ' 92 שו' 15-16) וכן "אני חושב שמה שהתגלה היום הוא שניתן שווה כסף בשווי מפורש של 75,000 ₪ שהוא לא נדרש להחזיר" (עמ' 93 שו' 23-24). לעניין שווי הנכס מפנה ברגר לחו"ד השמאי במסמכי הבנק אשר אמדה את שווי הקרקע בסך של 75,000 ₪.

44. על פי חוות דעתו של עו"ד זכריה, החטיבה להתיישבות העניקה לאך שווי כלכלי בשני היבטים. האחד, בכך שלא גבתה מאך תשלום בגין הקצאת הקרקע והעניקה לאך זכות בר-רשות; והשני, בכך שהחטיבה העניקה לאך מסמך באמצעותו עלה בידו לקבל משכנתא מהבנק (סעיפים 47-48 לחוות הדעת). בחקירתו הנגדית חזר עו"ד זכריה על כך שבסיוע החטיבה להתיישבות לקבלת ההלוואה מהבנק, יש ערך כלכלי של גוף הממומן מכספי ציבור. מומחה התובע, עו"ד ניר-צבי, אישר בחקירתו הנגדית שלהענקת זכות בר רשות יש ערך כלכלי.

אך לא הציג את ההסכם עם החטיבה להתיישבות מכוחו הוקצו לו הזכויות בקרקע או אסמכתא לתשלום עבור הקרקע והזכויות שקיבל. כאשר אך נשאל בחקירתו הנגדית אם שילם על הקרקע - לא ידע להשיב (עמ' 45 שו' 26-27 לפרוטוקול חקירתו). אין חולק כי לאך הוענקו זכויות של בר רשות בנכס (ראו גם מסמך ההתחייבות לרישום משכנתא של החטיבה להתיישבות נ/9). בסעיף 20 לתצהיר עדותו אישר אך שהחטיבה להתיישבות שעבדה את הזכויות שהוענקו לה מהמדינה לצורך קבלת הלוואה מהבנק. מדובר בהלוואה פרטית של בר רשות, ובהסכמת גוף המתקצב מכספי ציבור לשעבד נכס של המדינה להבטחת פירעונה.

45. ואולם, השאלות האם יש לראות בהסכמת החטיבה להתיישבות לרישום משכנתא לטובת הבנק לצורך מתן הבנק הלוואה לאך הטבה כלכלית, והאם אך שילם עבור הקרקע והזכויות שקיבל בבחינת קבלת "שווה ערך כספי" מהחטיבה להתיישבות גוף המתקצב מכספי ציבור, חורגות מהנדרש להכרעה במחלוקת זו. הכתבה לא עסקה בשאלות אלה, ואין זו הידיעה שפורסמה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

הגנת תום הלב

46. הגנת סעיפים 15(4), 15(5) ו-15(6) לחוק לה טוענים הנתבעים, עניינה פרסום שניתן לראותו כהבעת דעה או ביקורת הכרוכה בהבעת דעה על התנהלות נפגע. פרסום המהווה הבעת דעה החוסה תחת הגנת תום הלב, עניינו באמירות בעלות יסוד סובייקטיבי המתארות עמדה אישית של המפרסם בנוגע למצב דברים מסוים. המבחן הוא אובייקטיבי האם יש באמירה במשקפי האדם הסביר הבעת דעה, ולא פרסום הנחזה להיות פרסום של עובדות המשקפות מציאות אובייקטיבית שאינו חוסה תחת הגנת סעיפים אלה (ראו; "עניין בן גביר"; ע"א 8345/08 בן נתן נ' בכרי (פורסם בנבו, 27.7.2011); ע"א 9406/96 קאקיש נ' ביארס, פ"ד נג (3) 352, 358 (1999)).

הידיעות שבמחלוקת, במבחן האדם הסביר אינן מוצגות בכתבה כהבעת דעה, אלא כעובדות העולות ממסמכים רשמיים.

47. הגנת סעיף 15(2) לחוק בהיבט פרסום בכלי התקשורת מכונה "הגנת העיתונאות האחראית". ההגנה מחייבת קיומו של "עניין ציבורי ממשי" בתוכן הפרסום המקיים חובה לפרסומו, ואת העוסקים במלאכת העיתונאות לעבודה עיתונאית זהירה ואחראית המתבטאת, בין היתר, בביסוס הפרסום על מקורות מהימנים; נקיטת צעדים סבירים לאימות המידע לפני הפרסום; אמונת המפרסם באמיתות העובדות; הצגה הוגנת ומאוזנת של הידיעות; פנייה מוקדמת למושא הפרסום לקבלת תגובתו ופרסום תמצית גרסתו ועוד (ראו; "עניין אילנה דיין"; דנ"א דיין; רע"א 6557/20 ערוץ 10 נ' שרת התרבות והספורט מירי רגב (פורסם בנבו, 13.3.2024). (להלן: "עניין רגב").

48. בענייננו מדובר בכתבה בעלת עניין ציבורי משמעותי. בעניין דנ"א דיין מבהיר השופט גרוניס "אחת הפונקציות החשובות של כלי התקשורת השונים היא חשיפתם של אירועים ועובדות שאינם גלויים לעיני כל ואשר מצריכים לעיתים עבודת תחקיר. פרסומים מסוג זה מסתמכים לא פעם על מקורות שאינם פומביים או רשמיים ועשויה להיות בהם תועלת ייחודית לשיח הציבורי. זהו פועלה של העיתונות החוקרת" (פסקה 53 לפסק הדין).

המסד הראייתי מלמד על בדיקה עיתונאית מקצועית ואחראית, לפני פרסום הכתבה.

49. בתצהיר עדותו הבהיר ברגר שהוא קיבל מידע ראשוני אודות על קיומה של משכנתא רשומה לטובת החטיבה להתיישבות על ביתו של התובע מדרור אטקס העומד בראש עמותת "כרם נבות", אותו הכיר כמקור מידע מהימן. הוא עיין במרשם רשם המשכונות בעצמו לוודא זאת, ופנה למקור סמוי - מקור משפטי ועובד מדינה לשעבר המתמצא בתחום - אשר אישר שמסמך רשם המשכונות מעיד על משכנתא של החטיבה להתיישבות על ביתו הלא חוקי של אך. ברגר הוסיף ובדק האם רישומה של החטיבה להתיישבות כנושה על ביתו של אך משותפת לכל תושבי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

עלי, איתר מרשמי רשם המשכונות של תושבים אחרים בעלי ושל נכס נוסף של אך בעלי, ומצא בהם שלמרות רישום משכון על הנכס לטובת הבנק המלווה - לא נרשם משכון על הנכס לטובת החטיבה להתיישבות.

ברגר פנה לפני הפרסום לדוברו של אך ולחטיבה להתיישבות, לשם קבלת תגובתם. מטעם אך נמסרה הכחשה לקונית, ללא התייחסות עניינית לידיעה והתגובה כלשונה הופיעה בכתבה. החטיבה להתיישבות לא הגיבה לפניות.

אופן הצגת הדברים בכתבה לא חרג מהסביר. בכתבה הובאה תגובת ארגון "כרם נבות" המציגה את התובע באור חיובי כמי שפועל לקידום החוק ויפעל למיגור התופעה.

50. ברגר לא פנה לבנק לפני הפרסום, ורק לאחר קבלת מכתב ההתראה של אך פנה לבנק. אין בכך לגרוע ממסקנותי. ספק בעיניי אם הייתה נעשית פנייה לבנק קודם לפרסום הכתבה, הבנק משיקולי חסיון הלקוח היה מוסר לנתבעים מידע ומסמכים.

51. לא מצאתי שהנתבעים פעלו מתוך כוונת זדון, ולא שוכנעתי כי ברגר התכוון לפגוע באך, וקל וחומר באופן בלתי מידתי. התרשמתי כי ברגר האמין אמונה כנה באמיתות הידיעות, ושהוא פעל מתוך כוונה כנה למילוי תפקידו העיתונאי לאחר שביצע בדיקות.

ברגר מסר בתצהירו שהוא עצמו מעולם לא כתב על אך בשום הקשר. דבריו לא נסתרו. ברגר הבהיר שבדק את המידע וכי לאור המשכון הרשום לטובת ההסתדרות הציונית העולמית על ביתו של אך דקה לאחר המשכון שנרשם לטובת הבנק על הנכס, היכרותו את חוק המקרקעין וחוק המשכון, העובדה שביחס לאחרים בעלי ולנכס נוסף של אך בעלי לא נרשם משכון לטובת החטיבה להתיישבות הגם שנרשם משכון לטובת בנק ובדיקות משמעות המשכון הרשום עם מקור נוסף ומהימן שלו, הדרך היחידה שהבין את הדברים היא זה שהחטיבה העניקה כספים לאך עבור ביתו בגינם נרשם המשכון והידיעה שפרסם היא אמת. בחקירתו הנגדית חזר ברגר על הדברים וחיידד כי עובר לפרסום הוא השתכנע שמדובר במתן כספים בהלוואה בגינם נרשמה המשכנתא.

52. מכל האמור מסקנותי היא שמתקיימת חזקת תום הלב בפרסום (הפן החיובי) כאמור בסעיף 16(א) לחוק. אך לא סתר חזקה זו, ולא הוכיח התקיימותן של אילו מהנסיבות המנויות בסעיף 16(ב) המקימות חזקה להיעדר תום לב (הפן השלילי). הפרסום לא חרג מהסביר; ברגר, כאמור, האמין באמיתות הפרסום; נקט באמצעים סבירים לאימותו לפני הפרסום; ולא מצאתי כי התכוון לפגוע התובע בכלל, ובמידה גדולה מהסביר בפרט.

53. ביום 12.2.2019 לאחר פרסום הכתבה נשלח מטעם אך מכתב התראה טרם נקיטה בהליכים משפטיים בו נכתב שהפרסום אינו אמת, כי אך מעולם לא קיבל משכנתא או תשלום או סיוע

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

כספי או אחר מהחטיבה להתיישבות, וכי המשכנתא ניתנה על ידי בנק מזרחי "ללא קשר לחטיבה להתיישבות". במכתב דרש אך התנצלות, פרסום תיקון באותו היקף ובאותה במה ופיצוי כספי. תיקון לא פורסם. על רקע זה טוען אך שהגנת תום הלב, נשללת מהנתבעים.

54. סעיף 17(א) לחוק שולל את הגנת תום הלב ממפרסם הנמנה על הגורמים המפורטים בסעיף שנמנע מלפרסם "תיקון או הכחשה מצד הנפגע" וקובע:

"פורסמה לשון הרע באמצעי תקשורת לא תעמוד הגנת תום לב לעורכו, למי שהחליט בפועל על הפרסום או לאחראי על אותו אמצעי תקשורת אם הנפגע, או אחד הנפגעים, דרש ממנו לפרסם תיקון או הכחשה מצד הנפגע ולא פרסם את התיקון או ההכחשה בכותרת מתאימה במקום, במידה, בהבלטה ובדרך שבה פורסמה אותה לשון הרע, ותוך זמן סביר מקבלת הדרישה; ובלבד שהדרישה היתה חתומה בידי הנפגע, שהתיקון או ההכחשה לא היה בהם משום לשון הרע או תוכן בלתי חוקי אחר, וארכם לא חרג מתחום הסביר בנסיבות (ההדגשה אינה במקור-א.ב).

הסנקציה הקבועה בסעיף 17(א) מותנית בכך שהנפגע דרש לפרסם תיקון או הכחשה "מצד הנפגע". מקום בו הנפגע לא דרש מאמצעי התקשורת לאפשר לו להביא את גרסתו, אלא דרש שאמצעי התקשורת יפרסם התנצלות בשמו הוא, אין תחולה לסעיף 17(א). הסעיף אינו שולל את הגנת העיתונאות האחראית ויתר הגנות תום הלב בשל סירוב מצד אמצעי התקשורת להתנצל, אלא רק בשל סירוב לאפשר לנפגע להביא את גרסתו הוא (ראו); (ראו); דנ"א דיין פס' 83 וההפניות שם; עניין רגב וההפניות שם).

55. הוראת הסעיף אינה חלה על ברגר, לגביו חלה הגנת העיתונאות האחראית. סעיף 17(א) לחוק על פי לשונו וכפי שקובעת הפסיקה חל על העורך של אמצעי התקשורת, על מי שהחליט בפועל על הפרסום ועל האחראי על אמצעי התקשורת. הסעיף אינו שולל את ההגנה ממי שכתב את הכתבה והביאה לפרסום (ראו); ע"א 3209/09 מחוזי ים חננאל דיין נ' יאיר לפיד 26.10.15 (בקשת רשות ערעור על פסק הדין נדחתה - רע"א 1063/16); דנ"א דיין פס' 85).

56. בענייננו במכתב ההתראה מיום 12.2.2019 מציין אך כי הוא מעולם לא קיבל משכנתא או תשלום או סיוע כספי או אחר מהחטיבה להתיישבות וכן שהמשכנתא ניתנה על ידי בנק מזרחי "ללא קשר לחטיבה להתיישבות" (סעיפים 3-5 למכתב). לצד דרישה להתנצלות ופיצוי מבקש אך לפרסם תיקון לדברים. בכך ניתן לראות דרישה "מצד הנפגע" לתיקון, במובנו של סעיף 17(א) לחוק - ולנתבעת לא עומדת הגנת תום הלב.

57. טענת אך במכתב ההתראה כי את המשכנתא מהבנק הוא קיבל ללא קשר לחטיבה להתיישבות, נסתרה בראיות. עדות מר פלדמן, מנהל החטיבה למשכנתאות בבנק המזרחי, והמסמכים

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

שהוצגו מלמדים על הסתמכות הבנק על החטיבה להתיישבות כשמבוקשת הלוואה, וכי אלמלא הסכימה החטיבה לתת אישור לשעבוד הנכס הבנק לא היה נותן את הלוואה. אך עצמו אישר בתצהיר עדותו שהלוואה לא הייתה ניתנת לו על ידי הבנק, אלמלא החטיבה סיפקה לבנק התחייבות וכן שהחטיבה שעבדה את הזכויות שהוענקו לה מהמדינה לצורך הלוואה והבטחת נשיית הבנק במקרה של חוב.

זו אינה הגרסה היחידה של אך שנמצאה תלויה על בלימה. כך גם ניסיונו של אך להציג את בכתב התביעה ובתצהיר עדותו שרישום המשכון על ביתו הוא פרקטיקה מקובלת בכלל הבתים בעלי. אלא שניסיונו של אך להציג שמדובר בחזות הכל, נכשל. הוכח שלגבי נכסים של אחרים בעלי ואף לגבי נכס נוסף של אך בעלי אין רישום של משכון לטובת החטיבה להתיישבות, למרות שניתנה הלוואה מבנק ונרשם משכון לטובת הבנק. אז שינה אך בחקירתו הנגדית את גרסתו מפרקטיקה שגורה לכל הבתים ביישוב, לטענה כי כך מקובל ביחס למספר משפחות ברחוב שלו בלבד. תימוכין לכך לא הוצגו. טענת אך בחקירתו שלכל סניף בנק נהלים משלו, נסתרה בעדותו המשכנעת של מר פלדמן.

58. לפני פרסום הכתבה התאפשר לאך להביא את תגובתו והתגובה הובאה כלשונה בגוף הכתבה. אך בחר בהכחשה לקונית ולא במענה ענייני. עדותו של ברגר אף לימדה שלאחר קבלת המכתב הוא שב ובדק את הדברים ופנה לדובר הבנק אשר אישר שהחטיבה להתיישבות הייתה מעמידה אשראי למתיישבים ביהודה ושומרון, ולהבטחת האשראי נרשם שעבוד ברשם המשכונות על הנכס של אותם מתיישבים. תמיכה לפניית ברגר יש במסרון שצורף כנספח 10 לתצהירו.

59. אין בכל אלה לפטור בנסיבות העניין לפטור את הנתבעת מחובתה לפרסם את גרסת אך משדרש תיקון.

לפרסום הידיעה כי החטיבה העניקה משכנתא מכספי ציבור לאך והלוואה לאך עבור הבית, לא נמצא ביסוס במסד הראיות. סירוב לפרסום תיקון ביחס לפרסום אשר נתגלה כי אין הוא נכון או מדויק, חרף בקשת הנפגע, עלול לשלול את הגנת תום הלב מהמפרסם (ראו; ע"א 3199/93 קראוס נ' ידיעות אחרונות, פ"ד מט(2) 843, 879; דנ"א דיין פסי' 83; עניין רגב). בפנייה לקבלת התייחסות אך לידיעה קודם שפורסמה ובהבאתה בגוף הכתבה, אין לגרוע מהחובה הקטגורית שכופה סעיף 17(א) לחוק לפרסום תיקון לכתבה לאחר פרסומה. בכך לטעמי עולה מלשון הסעיף ותכליתו כפי שנקבעה בעניין רגב. לפנייה לאך לפני הפרסום והבאת תגובתו בגוף הכתבה, יינתן ביטוי בעניין הפיצוי.

הפיצוי -

60. אך עותר לפיצוי סטטוטורי בסך של 150,000 ₪ בטענה לשני פרסומים, בעיתון ובאתר האינטרנט שלו וכן לפרסום בכוונה לפגוע. מדובר בדרישה מוגזמת.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

את טענת הנתבעים כי משלאך לא נגרם נזק ולא הוכח נזק מיוחד, אין זכות לפיצוי הסטוטורי הקבוע בחוק, אין לקבל. בתביעה על פי החוק לא נדרשת הוכחת נזק שנגרם בפועל (ראו; ע"א 334/89 רבקה מיכאלי נ' בלה אלמוג, פ"מ מו(5) 555 פס' 7; רע"א 2855/20 פלונית נ' פלוני (פורסם בנבו, 6.10.2022) (להלן: "עניין פלונית")). פרסום "בכוונה לפגוע" שיש להחיל לגביו את כפל הפיצוי הסטוטורי הקבוע בחוק, לא הוכח על ידי אך.

61. בפסיקת פיצוי לנפגע על הפגיעה בשמו הטוב יש להתחשב, בין היתר, בהיקף הפגיעה, במעמדו של הניזוק בקהילתו, בהשפלה שסבל, בכאב ובסבל שהיו מנת חלקו ובתוצאות הצפויות מכל אלה בעתיד. הבחינה היא אינדיווידואלית, כל מקרה לנסיבותיו ובכל מקרה יש להתחשב בטיב הפרסום, בהיקפו, באמינותו, במידת פגיעתו ובהתנהגות הצדדים (ראו; רע"א 4740/00 אמר נ' יוסף (פורסם בנבו, 14.8.2001); ת"א (מחוזי- ת"א) 54653-02-14 אגודת העיתונאים בתל אביב נ' רשות השידור נ. מירי רגב (פורסם בנבו, 1.9.2021). יישום שיקולים אלה מצדיק בנסיבות העניין פסיקת פיצוי נמוך בהרבה מהפיצוי הנתבע.

62. לצד מהות הפרסום והעובדה שמדובר בכתבה שפורסמה בעיתון והתפוצה הנרחבת בפרסום, קיימים שיקולים לקולא.

מדובר בפרסום אחד, ובתביעה הוגשה שנתיים וחצי לאחר הפרסום. אינני מקבלת את טענת אך שמדובר בשני פרסומים. פרסום של אותה כתבה בעיתון באתר האינטרנט של העיתון בהתאם למבחנים שהותו **בעניין פלונית** יש לראותו כפרסום אחד. לאך ניתנה אפשרות להגיב לפני הפרסום, ותגובתו פורסמה בכתבה כלשונה. טענת אך לירידת קרנו נסמכת על תגובות שצרף לתצהירו, ומעוררת קושי. עורכי התגובות לא הובאו על ידי אך למתן עדות להוכחת תוכנו. ברגר הבהיר בתצהירו שהכותבים הם פעילי שמאל ואחד מהם הוא מוסר המידע. ספק אם פרסום הכתבה היא הגורם לירידת קרנו של אך בעיני אותם כותבים. חלק מהידעיות בכתבה בגינן הוגשה התביעה חוסות תחת הגנות החוק. ניתן להניח כי גם אילו היה מדובר על קיומה של משכנתא רשומה לטובת החטיבה להתיישבות על ביתו של אך בעלי, בית לא חוקי הבנוי ללא היתר, חלף פרסום על הענקת משכנתא מכספי ציבור ומתן הלוואה, אך לא היה נותר חף מביקורת. עוד מדובר בתובע בעל נגישות לזירה התקשורתית, במי שבחר להכביד על ההליך בעמידתו על הטענה כי ביתו בנוי בהיתר ואשר גרסתו נמצאה תלויה על בלימה.

63. לאחר ששקלתי את מכלול הנסיבות והשיקולים הצריכים לעניין, אני סבורה שאת הפיצוי שעל הנתבעת לשלם לתובע יש להעמיד על סך 15,000 ₪.

סוף דבר

64. התביעה נגד הנתבעת מתקבלת בחלקה, כך שהנתבעת תשלם לתובע פיצוי בסך 15,000 ₪.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ת"א 18753-04-21 אך נ' ברגר ואח'

התביעה נגד הנתבע נדחית. משהנתבעים יוצגו יחד, ולאור התוצאה אליה הגעתי - אין צו להוצאות לטובת הנתבע.

65. עוד תישא הנתבעת בחלק היחסי של אגרת משפט (מחצית ראשונה ושנייה) כיחס הפיצוי שפסקתי לסכום התביעה (10%). כן תישא הנתבעת בהוצאות משפט ושכר טרחת עורכי הדין של התובע בסך של 12,000 ₪, כאשר מסכום זה יש להפחית מחצית מהוצאות הנתבעת בגין חוות דעת המומחה מטעמה בסך 7,000 ₪ - כך שהסכום הכולל יעמוד על סך של 5,000 ₪.

לצד העובדה שההליך נוהל עד תום, התובע הגיש תביעה מופרזת ולזכותו נפסק פיצוי המהווה 10% מסכום התביעה ולטובת אחד הנתבעים בלבד. להתנהלותו הדיונית של התובע וחוסר העקביות בגרסאותיו, ניתן ביטוי בהוצאות. התובע עמד על התביעה בגין הידיעה שפורסמה כי ביתו אינו חוקי, הגם שעצמו אישר שבעת שרכש את הזכויות לא היה תביע וכי שאלה זו אינה בבסיס התביעה. התובע הגיש חוות דעת מומחה בעניין, והצריך את הנתבעים להידרש אף הם להגשת חוות דעת מומחה מטעמם. לאורך ההליך ניסה להציג שהחטיבה להתיישבות אינה מעורבת בתהליך קבלת הלוואה ומדובר בפרסום מתוך רדיפה פוליטית, שעה שהוכח שלא כך הם פני הדברים. עם זאת, משחוות דעת המומחה מטעם הנתבעים לא צומצמה לנושא היתר הבנייה וכן לאור התוצאה אליה ביחס ליתר הידיעות בכתבה, לא מצאתי לחייב את התובע אלא בתשלום מחצית הוצאות הנתבעת בגין חוות הדעת ולא ראיתי לחייב את התובע בתשלום הוצאות שכר עדותם של נציג הבנק ומומחה הנתבעים כפי שהנתבעים מבקשים בסיכומים.

זכות ערעור כחוק.

ניתנה היום, בכ"א אייר תשפ"ד, ב29 מאי 2024, בהעדר הצדדים.

אפרת בוסני, שופטת, סגנית הנשיאה

